

บทที่ 5

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ผู้ส่งสาร

1. จำนวนของงานวิจัยเรื่องผู้ส่งสารสตรี

เบอร์โกลอธิบายถึงองค์ประกอบทั้ง 4 ของการสื่อสารในรูปลักษณะแบบจำลอง S M C R Model ในส่วนของผู้ส่งสาร (Sender หรือ Source) ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการ "การเข้ารหัส" (Encode) เนื้อหาข่าวสาร มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับสารเพื่อผลในการสื่อสาร มีความรู้ที่ดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่งและควรมีความสามารถในการปรับระดับของข้อมูลนั้นให้เหมาะสมและง่ายต่อระดับความรู้ของผู้รับสาร ตลอดจนการมีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับ หรือหากมีการศึกษาพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้รับสารด้วย ก็จะส่งผลให้การสื่อสารนั้นสัมฤทธิ์ผลดียิ่งขึ้น

ทั้งนี้ในการรวบรวมงานศึกษาในยุคที่สอง ช่วงระหว่างพ.ศ. 2536-2552 พบงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้ส่งสารสตรี (Sender หรือ Source) จำนวน 61 เรื่อง จาก 330 เรื่อง (ถือเป็น 1 ใน 5) ซึ่งถือว่าเป็นปริมาณงานศึกษาที่ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น เมื่อเทียบกับการรวบรวมงานศึกษาเรื่องผู้ส่งสารสตรีในงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนยุคแรกที่กาญจนา แก้วเทพและวิลาสินี พิพิธกุล (2539) รายงานผลไว้ว่าพบเพียง 12 เรื่อง จากงานศึกษาทั้งหมด 83 เรื่อง (ถือเป็น 1 ใน 7)

2. ภาพรวมการศึกษาศาสตร์ในฐานะผู้ส่งสาร หรือผู้ผลิตสาร

จากการรวบรวมงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสตรีในฐานะผู้ส่งสารหรือผู้ผลิตสารจำนวน 61 เรื่อง จาก 330 เรื่อง สามารถจำแนกประเด็นในการศึกษาศาสตร์ในฐานะผู้ส่งสารหรือผู้ผลิตสารออกได้เป็น 6 ประเด็นดังนี้

- 2.1 การศึกษาชีวิตการทำงานด้านสื่อมวลชนของสตรี
- 2.2 การศึกษาศาสตร์ในฐานะผู้ผลิตงานสื่อสารมวลชน
- 2.3 การศึกษาศาสตร์ในฐานะเจ้าของสื่อ
- 2.4 การศึกษาปัจจัยที่เข้ามามีผลต่อการทำงานในองค์กรสื่อมวลชนของผู้ผลิตสื่อสตรี
- 2.5 การศึกษาความเห็นของผู้ส่งสารสตรีต่อสื่อและการทำงานสื่อ
- 2.6 การศึกษาเปรียบเทียบ

2.1) การศึกษาชีวิตการทำงานด้านสื่อมวลชนของสตรี พบบางการศึกษาที่อยู่ในขอบข่ายชีวิตการทำงานด้านสื่อมวลชนของสตรีในฐานะผู้ส่งสารจำนวน 4 เรื่อง ซึ่งน่าสังเกตว่า 3 ใน 4 ของงานศึกษาที่พบเป็นการศึกษาชีวิตการทำงานด้านสื่อมวลชนของสตรีในแวดวงสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ ซึ่งสาเหตุน่าจะมาจากสื่อหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อที่เกิดขึ้นก่อนสื่อมวลชนประเภทอื่น ถือเป็นสื่อมวลชนอันเป็นปริมณฑลของผู้ชาย เพราะผู้ชายก็ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในสื่อทั้งการเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสาร ดังนั้นประเด็นการศึกษา “การอยู่ได้” ของสตรีในสถานะการทำงานที่เทียบเคียงกันกับบุรุษจึงเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจ จากการรวบรวมงานศึกษาพบว่าลักษณะงานศึกษามีทั้งการศึกษาในเชิงปริมาณเป็นไปในลักษณะการใช้แบบสอบถามสตรีผู้ส่งสารในวิชาชีพเดียวกันจำนวนหนึ่ง และทั้งการศึกษาในเชิงคุณภาพที่เจาะจงสัมภาษณ์สตรีผู้ส่งสารคนใดคนหนึ่ง

ในงานศึกษาของพัชรินทร์ ธรรมรส (2549) ให้ความสนใจศึกษาเรื่องชีวิตและผลงานของผู้สื่อข่าวสตรี ซึ่งงานศึกษาดังกล่าวถือเป็นงานศึกษาล่าสุดที่ปรากฏการศึกษารวมการทำงานของผู้สื่อข่าวสตรีในสถาบันสื่อมวลชนในช่วงระหว่างปี 2536-2552 โดยผู้วิจัยทำการศึกษาด้านเดียวคือศึกษาเฉพาะตัวผู้ส่งสารสตรีถึงมูลเหตุจูงใจในการเลือกประกอบอาชีพ ทิศนะต่อวิชาชีพ บทบาท ความคาดหวัง ประวัติ และผลงานของผู้สื่อข่าวสตรีอาวุโส โดยไม่ถือเอาลักษณะงานในวิชาชีพมาร่วมเป็นบริบทในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยของพัชรินทร์ ธรรมรส (2549) เป็นผู้สื่อข่าวสตรีที่ทำงานในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวันที่มียอดจำหน่ายในอันดับ 1-5 ของประเทศจำนวน 162 คน และกลุ่มผู้สื่อข่าวสตรีอาวุโสจำนวน 7 คน ด้วยการสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่าผู้สื่อข่าวสตรีส่วนใหญ่มีมูลเหตุในการเลือกประกอบอาชีพดังกล่าว ด้วยมองว่าเป็นโอกาสแสดงความสามารถ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม และโดยส่วนใหญ่ชอบงานแบบสอบสวนสืบสวน ผู้สื่อข่าวสตรีมีทัศนคติต่อวิชาชีพในภาพรวมในระดับดีมาก เนื่องจากมีโอกาสใกล้ชิดบุคคลสำคัญและมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้อยู่เสมอ บทบาทของผู้สื่อข่าวสตรีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้สื่อข่าวสตรีคิดว่าครั้งมีความคาดหวังในการพัฒนาการทำงานเพื่อก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น และส่วนใหญ่คาดหวังในการทำหน้าที่อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้ผู้สื่อข่าวสตรีอาวุโสต่างเห็นว่าวงการสื่อสารมวลชนไม่มีการกีดกันทางเพศในการที่สตรีจะเข้าสู่วิชาชีพ โดยดูจากภาพรวมของ 3 ใน 7 คนของผู้สื่อข่าวสตรีอาวุโสที่ประสบความสำเร็จได้รับรางวัลศิรอาอ์ม้นตกุลถึง 3 คนเป็นการยืนยัน

ขณะเดียวกันในงานศึกษาของทรงพร ศรีช่วย (2544) ก็ช่วยเติมเต็มคำตอบให้เห็น “การอยู่ได้” ของสตรีในสถานะการทำงานที่เทียบเคียงกันกับบุรุษ ทรงพร ศรีช่วยใช้วิธีการศึกษาในเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์คุณนิลวรรณ ปิ่นทองในบทบาททางวารสารศาสตร์ โดยมุ่งศึกษาประวัติ

ชีวิตและการทำงานด้านวารสารศาสตร์รวมทั้งบทบาทในฐานะนักหนังสือพิมพ์สตรีของคุณนิลวรรณ ปิ่นทอง โดยแบ่งประเด็นที่ศึกษาเป็น 2 ประเด็นคือ สตรีกับการเมือง และสตรีกับสังคม วิธีการศึกษาเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาและสัมภาษณ์ โดยพิจารณาจากบทบาทในการเป็นบรรณาธิการที่สะท้อนแนวความคิดในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องสตรี จากข้อเขียนของในนิตยสารสตรีสาร ข้อเขียนของผู้เขียนอื่น ๆ ที่คุณนิลวรรณเป็นผู้คัดสรรในฐานะบรรณาธิการและข้อเขียนในวารสารสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่าคุณนิลวรรณมีแนวคิดสตรีนิยมที่ค่อนข้างไปทางเสรีนิยม (Liberal Feminism) คือสนับสนุนให้สตรีได้รับโอกาสที่เท่าเทียมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองการศึกษา และการประกอบอาชีพ โดยไม่รังเกียจงานบ้าน ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ทำทนายอำนาจของผู้ชายด้วยการเรียกร้องสิทธิ แต่กระตุ้นให้สตรีศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ด้านความสำเร็จของการทำหน้าที่บรรณาธิการนิตยสารสตรี คุณนิลวรรณได้รับแรงเสริมจากสถานภาพทางสังคม ซึ่งเธอมีบทบาทอย่างสำคัญอยู่ในองค์กรสตรีและสถาบันทางวิชาการด้านภาษาและหนังสือของชาติ รวมถึงคุณสมบัติพิเศษที่แตกต่างจากนักหนังสือพิมพ์สตรีของคุณนิลวรรณ คือความเชี่ยวชาญทางภาษาต่างประเทศ และการเป็นนักกิจกรรมในแวดวงสตรี ไปพร้อมกับการทำหน้าที่นักหนังสือพิมพ์เพื่อสตรี คุณสมบัติในการเป็นนักภาษาและนักวรรณกรรม ทำให้เธอสามารถแสดงวาทกรรมเกี่ยวกับสตรีได้อย่างน่าสนใจ

จากงานศึกษาในภาพกว้างของพัชรินทร์ ธรรมรส (2549) ที่สะท้อนให้เห็นเจตนารมณ์ที่ดีของสตรีในการก้าวสู่พื้นที่ปริณทลของบุรุษ กระทั่งการได้รับการยอมรับต่อสาธารณชนโดยมีรางวัลเกียรติยศเป็นเครื่องการันตี และงานศึกษาในภาพแคบแต่ลึกของทรงพร ศรีช่วย (2544) ที่บ่งบอกให้ทราบว่าการก้าวไปยืนอยู่ในพื้นที่ปริณทลของบุรุษ รายรอบด้วยบุรุษจนได้รับการยอมรับนั้นผู้หญิงต้องสวมเสื้อเกราะที่เป็นความรู้ ความสามารถ และการทำงานที่หนักหน่วงกว่าผู้หญิงปกติในพื้นที่ปริณทลเดียวกันด้วยเช่นกัน

2.2 การศึกษาสตรีในฐานะผู้ผลิตงานสื่อมวลชน ซึ่งหมายถึงสตรีผู้มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบทำหน้าที่ในขั้นตอนหรือกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งในการผลิตเนื้อหา (Message) สื่อมวลชนผู้รับสาร จากการรวบรวมงานศึกษาพบว่ามีความสนใจศึกษาสตรีในฐานะผู้ผลิตงานเป็นจำนวนมาก โดยผู้ศึกษาจะชี้ชัดไปที่ผู้ผลิตงานรายใดรายหนึ่งเป็นรายบุคคลเช่นนักเขียนนวนิยาย และนักร้องลูกทุ่ง โดยสื่อที่ได้รับความสนใจมากที่สุดคือสื่อนวนิยาย รองลงมาเป็นสื่อบทเพลงลูกทุ่ง อย่างไรก็ตามความสนใจศึกษาสตรีในฐานะผู้ผลิตงานสื่อมวลชนส่วนใหญ่ไม่ได้มุ่งความสนใจโดยตรงไปศึกษาที่ตัวผู้ส่งสารสตรี หากแต่ใช้วิธีการศึกษาสตรีนักเขียนนวนิยาย หรือนักร้องสตรี ผ่านทางผลงานเขียนและผลงานเพลงของเธอ ในประเด็นดังกล่าวกาญจนา แก้วเทพ

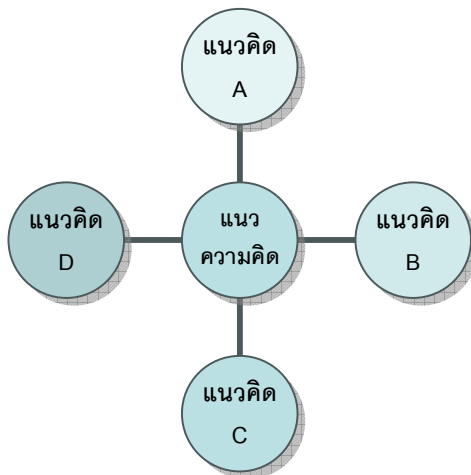
(2539) แสดงทัศนคติเหมือนหนึ่งว่าเป็นธรรมเนียมของสังคมไทยที่ไม่นิยมศึกษาชีวิตและผลงานของบุคคลโดยตรง แต่จะนิยมให้ตัวตนของบุคคลดังกล่าวสะท้อนออกมาผ่านผลงานมากกว่า มิติของการศึกษาพบว่า มี 2 มิติดังนี้

2.2.1 มิติการศึกษาแนวความคิดในด้านต่างๆของสตรีผู้ผลิตงานที่สะท้อนผ่านผลงาน เช่น แนวคิดเรื่องเพศ แนวคิดทางการเมือง แนวคิดสิทธิสตรี แนวคิดสตรีนิยม แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง แนวคิดกุลสตรี บุคลิกภาพ ภาพลักษณ์ บทบาท พฤติกรรมทางเพศ สถานภาพของตัวละคร การสื่อความทางเพศ โดยมีการระบุชื่อนักเขียนสตรีเช่นดวงใจ กฤษณา อโศกสิน โบตั๋น สุวรรณี สุคนธา วิมล ศิริไพบุลย์ นันทนา วีระชน ทมยันตี และระบุนักร้องสตรีเช่นพุ่มพวง ดวงจันทร์ เป็นต้น ซึ่งลักษณะการศึกษาดังกล่าวพบว่าผู้วิจัยมีการเชื่อมโยงความเป็นเพศหญิงของสตรีผู้ผลิตงาน ที่สะท้อนผ่านแนวความคิดด้านต่างๆ ด้วย

ตัวอย่างเช่นผลการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของนันทนา วีระชน ช่วงปี 2517-2528 ของมยุรา พรหมอ้วน (2542) จำแนกแนวความคิดเกี่ยวกับสตรีแบ่งออกเป็น 3 แนวคิดได้แก่แนวคิดค่านิยม การเลี้ยงดูบุตร สังคม วัฒนธรรม ศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณี แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี แนวคิดค่านิยม สิทธิและหน้าที่ของสตรี ผู้ประพันธ์แสดงแนวคิดค่านิยม การเลี้ยงดูบุตร สังคม วัฒนธรรม ศาสนา และขนบ ธรรมเนียมประเพณี มีผลต่อการดำเนินชีวิตของสตรีและเป็นสาเหตุให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเพศ ส่วนแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรี พบว่าผู้ประพันธ์ส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องภายในครอบครัว ทัดเทียมกับบุรุษ คุณสมบัติความเป็นกุลสตรียังคงเป็นสิ่งที่สตรีควรปฏิบัติต่อไป สมาชิกในครอบครัวควรมีความผูกพันกันเช่นเดิม สตรีควรได้รับการศึกษาโดยแสวงหาความรู้และประสบการณ์ให้สูงสุดเท่าที่โอกาสและกำลังสมองจะรับได้ สตรีควรทำงานเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว สามารถบริหารธุรกิจ ให้ประสบผลสำเร็จได้ นอกจากนี้สตรีควรมีบทบาทในการเข้าสังคม ช่วยเหลือสังคม และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเช่นเดียวกับบุรุษ

เช่นเดียวกันกับการศึกษาสถานภาพของสตรีไทยที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งที่ขับร้องโดย พุ่มพวง ดวงจันทร์ พระบุญล้อม ดารายิ้มฤทธิ์และทีมวิจัย (2545) พบว่าสถานภาพของสตรีไทยที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่สถานภาพทางด้านครอบครัว(บุตร/ภรรยา/มารดา/ แม่บ้าน) สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ(ด้านอาชีพ/ ด้านการครองเรือน) สถานภาพด้านการศึกษา สถานภาพทางด้านสังคม สถานภาพทางด้านการครองเรือน ด้วยจุดกำเนิดของเพลงลูกทุ่งเป็นบทเพลงพื้นบ้านที่ใช้ร้องกันทั่วไปตามชนบท ทำให้เพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่มีเนื้อหาสะท้อนสภาพสังคม วัฒนธรรมไทย

ค่านิยม ความเชื่อ รวมถึงชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นชนบท นอกจากนี้ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นบริบทของผู้หญิงที่อยู่ในปริมาณทลในบ้านตามกาลเวลา และยุคสมัย

ภาพประกอบที่ 6 : ภาพแสดงมิติการศึกษาแนวความคิดในด้านต่างๆของสตรีผู้ผลิตงานที่สะท้อนผ่านผลงาน
ที่มา : ผู้วิจัย. 2553

ทั้งนี้ในงานศึกษาที่ใช้มิติการศึกษาแนวความคิดในด้านต่างๆของสตรีผู้ผลิตงานที่สะท้อนผ่านผลงาน ไม่เพียงสะท้อนแนวคิดของสตรีผู้ผลิตงานเท่านั้นหากแต่ยังสะท้อนบริบทสังคมในช่วงเวลาที่สตรีผู้ผลิตงานสร้างสรรค์ผลงานอีกด้วย ตัวอย่างเช่นงานศึกษาของมณฑนา ไบชา (2540) ที่ทำการศึกษาวិเคราะห์แนวทางทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรีช่วง 6 ตุลาคม 2519- 23 กุมภาพันธ์ 2534 จากนวนิยายที่แสดงแนวคิดทางการเมือง18 เรื่อง ผลงานวิจัยนอกเหนือจากจะให้ความสำคัญถึงความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายของนักเขียนสตรีกับการเมืองไทยช่วงเวลาดังกล่าว เช่นนวนิยายมีบทบาทในการสะท้อนการเมืองหรือบันทึกการเมือง การเมืองมีอิทธิพลต่อนักเขียนและนวนิยายหรือไม่ อย่างไรก็ตาม นวนิยายมีอิทธิพลต่อการเมืองหรือไม่ อย่างไร แล้วยังพบบริบทสังคมตั้งแต่ช่วง 6 ตุลาคม 2519 ที่เกิดการปฏิวัติยึดอำนาจของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินสะท้อนในนวนิยาย จากสภาพการเมืองทั่วไปในสมัยนายกรัฐมนตรี 4 คนได้แก่ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ และพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ อีกด้วย

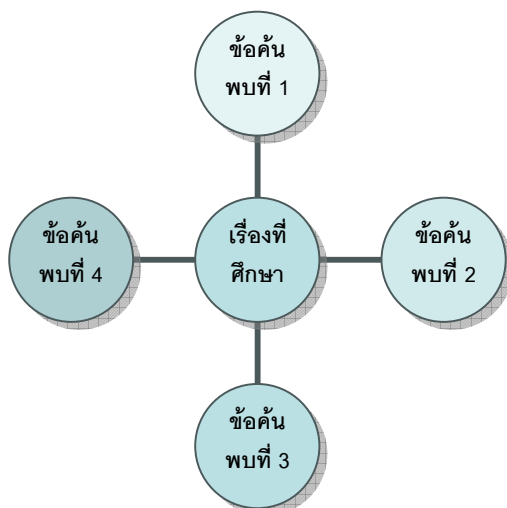
2.2.2 มิติการศึกษาแนววิเคราะห์เจาะจงที่เนื้องาน (Message) ของสตรีผู้ผลิตงาน เช่นการวิเคราะห์นวนิยายเรื่องร่วมจักรของทมยันตี การวิเคราะห์นวนิยายของนักเขียนสตรีที่มีตัวเอกเป็นโสเภณี กลวิธีการแปลภาษาเพศหญิงในนวนิยายแปลเรื่องคำสารภาพของสาวน้อยนักช้อปและสาว

นักช้อปตะลุยนิวยอร์กของพลอย จริยะเวช การต่อสู้ของสตรีบนพื้นที่ปีตาธิปไตยในนวนิยายเรื่อง *The Awakening* ของ Kate Chopin การศึกษาความขัดแย้งในสายสัมพันธ์ของแม่และลูกสาวในนวนิยายเรื่อง *The Kitchen God's Wife* ของเอมีตัน จากลักษณะการศึกษาดังกล่าวพบว่าผู้วิจัยมุ่งศึกษาเนื้อหาสารในสื่อที่มีสตรีเป็นเจ้าของผลงาน โดยมีได้ศึกษาเชื่อมโยงความเป็นเพศหญิงของสตรีผู้ผลิตงานเข้ากับการศึกษาเนื้อหาสาร ตัวอย่างเช่นการวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง *ร่วมฉัตร* ของทมยันตีของ จตุพร จันทนะสุต (2543) ผลการศึกษารายงานการวิเคราะห์นวนิยายใน 3 ด้านเช่นด้านองค์ประกอบของนวนิยาย เช่นโครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก ด้านกลวิธีการแต่งและท่วงทำนองการแต่ง เช่นการเลือกสรรคำ การใช้ประโยค และการใช้สำนวนโวหาร ด้านสภาพสังคมวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีที่ปรากฏในเรื่อง เช่นด้านทัศนคติและปรัชญา ด้านการศึกษาทางสังคมและวัฒนธรรม แต่ไม่ได้เชื่อมโยงถึงความ เป็นเพศหญิงของสตรีผู้ผลิตงานว่ามีความเกี่ยวข้อง หรือมีผลต่อด้านต่างๆเหล่านั้นหรือไม่ และอย่างไร

เช่นเดียวกันกับผลงานวิจัยของสมปราชญ์ วุฒิจันทร์ (2549) ที่ศึกษาการวิเคราะห์นวนิยายของนักเขียนสตรีไทยที่มีตัวละครเอกเป็นโสเภณีโดยการวิเคราะห์นวนิยาย 4 เรื่องของนักเขียนสตรี 3 คน ในบริบทสังคมที่แตกต่างกันคือช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 และหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พบผลการวิจัยแบ่งออก 6 ส่วนได้แก่ 1. บริบทสังคมกับการกำหนดภูมิหลัง สถานภาพ และบทบาทของตัวละครโสเภณี 2. ทัศนคติที่สังคมมีต่อโสเภณี 3. ความงดงามแฝงที่ปรากฏในตัวละครโสเภณี 4. ปัจจัยการเป็นโสเภณี 5. พลังทางวรรณศิลป์ของท้องเรื่อง 6. คุณค่าทางจริยธรรมที่สะท้อนผ่านตัวละครโสเภณี ซึ่งก็มีลักษณะเช่นกันกับงานศึกษาของจตุพร จันทนะสุต (2543) ที่ไม่ได้เชื่อมโยงถึงความ เป็นเพศหญิงของสตรีผู้ผลิตงานว่ามีความเกี่ยวข้อง หรือมีผลต่อช่วงเวลาดังกล่าวในบริบทสังคมที่แตกต่างกันหรือไม่ และอย่างไร

อย่างไรก็ดีในการรวบรวมงานศึกษาพบงานศึกษาผู้หญิงกับการสร้างสรรค์ละครร่วมสมัยในเอเชียของพรรัตน์ ดำรง (2546) ที่ศึกษาผู้ส่งสารหญิงในฐานะผู้กำกับการแสดงละครเวทีว่าความเป็นผู้หญิงในตำแหน่งผู้กำกับมีส่วนในการกำหนดเรื่องราว และกลวิธีเพื่อสื่อสารกับผู้รับสารที่เป็นผู้ชมของตนหรือไม่ ผลการศึกษาแม้จะไม่ได้จำแนกออกมาเป็นด้านๆ แต่ก็ได้คำตอบที่น่าสนใจว่าความเป็นผู้หญิงของผู้กำกับการแสดงมีความสำคัญในแง่ที่ความเป็นผู้หญิงอาจสะท้อนสาระที่น่าเสนอในแง่ตัวตน และคุณค่าของผู้หญิงในสังคมได้น่าสนใจ แต่อย่างไรก็ตามประเด็นที่น่าเสนอควรจะเป็นความ เป็นสากลที่ผู้กำกับการแสดงไม่ว่าชายหรือหญิงก็ควรให้ความสำคัญ

ตั้งที่กล่าวมาอาจนำไปสู่บทสรุปที่ว่ามิติในการศึกษาผู้ส่งสารสตรีที่แตกต่างกัน ทำให้การพิจารณาถึงความเป็นเพศหญิงของผู้ส่งสารสตรี ถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบการค้นหาคำตอบของงานวิจัยแต่ละเรื่องแตกต่างกัน หรืออาจกล่าวได้ว่าความเป็นเพศหญิงของสตรีผู้ผลิตงาน ไม่ได้ถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการตั้งคำถามการวิจัยทุกเรื่องเสมอไปนั่นเอง ซึ่งก็เท่ากับว่างานวิจัยเหล่านั้นเห็น “ผู้หญิง” แต่ไม่เห็น “ความเป็นผู้หญิง” นั่นเอง

ภาพประกอบที่ 7 : ภาพแสดงมิติการศึกษาแนววิเคราะห์เจาะจงที่เนื่องาน (Message) ของสตรีผู้ผลิตงาน
ที่มา : ผู้วิจัย, 2553

2.3 การศึกษาสตรีในฐานะเจ้าของสื่อ

จากการรวบรวมงานศึกษาศตรีในฐานะผู้ส่งสาร หรือผู้ผลิตสาร (Sender) พบว่าสื่อเดียวที่อาจเจาะจงขั้วว่าเป็นสื่อของสตรีคือสื่อนิตยสารสตรี และจากที่กาญจนา แก้วเทพ และวิลลาสินี พิพิธกุล (2539) ได้กล่าวไว้ว่า ความเป็นเจ้าของสื่อ (Ownership) หมายถึงการมีอำนาจที่จะเป็นผู้กำหนดนโยบายในการผลิตสื่อ แม้ว่าผลการรวบรวมงานศึกษาพบว่าสื่อสตรีเป็นสื่อที่ได้รับความสนใจศึกษา หากแต่พบการศึกษาในประเด็นการศึกษาเป็นการศึกษาทัศนคติของผู้อ่านภาพลักษณ์สตรีที่ปรากฏ และประเด็นการใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจ มากกว่าที่สนใจศึกษาไปถึงเจ้าของสื่อสตรี อย่างไรก็ตามงานศึกษาที่พอเข้าข่ายเอ่ยถึงเจ้าของนิตยสารสตรีอยู่บ้าง ได้แก่ งานศึกษาของปัทมวัลย์ ยะคะเสม (2552) ที่สัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของนิตยสารถึงการบริหารงานฝ่ายโฆษณาในสภาวะวิกฤติของนิตยสารสตรี ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารฝ่ายโฆษณานิตยสารใช้อำนาจสั่งการจากบนลงล่าง (Top-Down) เพื่อปรับเปลี่ยนนโยบายการวางแผนการทำงาน การกำหนดแผนกลยุทธ์ การจัดองค์การรวมถึงรูปแบบการอำนวยความสะดวกหรือการสั่งการ และการควบคุม

งานใหม่หมด โดยเน้นการลดขั้นตอน และกระชับเวลาพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของการปรับเปลี่ยนรูปแบบองค์กรให้สั้นลง จากผลการศึกษาไม่พบว่าความเป็นเพศหญิงของผู้บริหารนิตยสารถูกนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการปรับรูปแบบการบริหารงานในสภาวะวิกฤติของนิตยสารสตรี แต่อย่างใด

เช่นกันกับงานศึกษาการแสดงสัญลักษณ์ทางเพศสภาพของกลุ่มหญิงรักหญิงผ่านเว็บไซต์ในสังคมไทยของสุภาณี ยাত্রา (2548) ที่ศึกษารูปแบบกระบวนการสร้างความหมายสัญลักษณ์เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ทางเพศสภาพของกลุ่มหญิงรักหญิงผ่านสื่อเว็บไซต์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มหญิงรักหญิงในฐานะสตรีเจ้าของสื่อเว็บไซต์มีอำนาจในการสร้าง กำหนดรูปแบบของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสื่อสารผ่านสื่อเว็บไซต์ ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการในการสร้างความหมายของสัญลักษณ์แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ การสร้างความหมายระดับตัวสัญลักษณ์และการสร้างความหมายระดับองค์รวม เพื่อให้สัญลักษณ์สามารถสื่อความหมายกับผู้ใช้ทั่วไปได้ใช้ร่วมกันทั้งเว็บเพจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผลการวิจัยชี้ว่าบริบทการสื่อสารผ่านเว็บไซต์หญิงรักหญิงเป็นในลักษณะ Top-Down จากผู้จัดทำเว็บไซต์ (Webmaster) ไปสู่ผู้ใช้สื่อ ยิ่งแสดงให้เห็นว่าความเป็นเจ้าของสื่อ (Ownership) หมายถึงการมีอำนาจที่จะเป็นผู้กำหนดเนื้อหา (Message) ในการผลิตสื่อ และไม่พบว่าความเป็นเพศหญิงของสตรีเจ้าของสื่อเว็บไซต์กลุ่มหญิงรักหญิงถูกนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการแสดงสัญลักษณ์ทางเพศสภาพแต่อย่างใด

กล่าวโดยสรุปได้ว่าผู้หญิงในฐานะเจ้าของสื่ออาจมีอำนาจในการบริหารงาน หรือการกำหนดเนื้อหาสารตามภาระหน้าที่ หากแต่ผู้หญิงไม่อาจใช้ (หรือไม่พบการใช้) ความเป็นผู้หญิงในปริบทพลสาธารณะโดยเฉพาะในแวดวงสื่อมวลชน

2.4 การศึกษาปัจจัยที่เข้ามามีผลต่อการทำงานในองค์กรสื่อมวลชนของผู้ผลิตสื่อสตรีจากการรวบรวมงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เข้ามากำหนดการทำงานของสื่อที่เกี่ยวข้องกับสตรีพบงานศึกษาที่เข้าข่าย 6 เรื่องได้แก่ มรกต พรศิริกุล (2541) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของนักสร้างสรรค์โฆษณาผู้หญิง วิชา แก้วประดับ(2542) ศึกษาการขยายขอบเขตงานของผู้สื่อข่าวสตรีในวิชาชีพวารสารศาสตร์ ปัทมา จันทภาโส (2538) ศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของสตรีในสมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานรัฐวิสาหกิจการสื่อสารแห่งประเทศไทย พัชรินทร์ ธรรมรส (2549) ศึกษาชีวิตและผลงานของผู้สื่อข่าวสตรี ทรวงพร ศรีช่วย(2544) ศึกษาบทบาททางวารสารศาสตร์ของคุณนิลวรรณปิ่นทอง นันญา พันธุ์เจริญ(2537) ศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจในการทำงานของนักข่าวสตรีในองค์กรหนังสือพิมพ์รายวัน ตามที่กาญจนา แก้วเทพ และวิลาลินี พิพิฑกุล (2539) กล่าวว่าสังคมกับสถาบันสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่ว่าคนใน

สถาบันสื่อมวลชนจะเป็นกลุ่มเจ้าของทุน นักเขียน หรือดารา ย่อมสามารถสร้างผลกระทบต่อสังคมได้ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสตรีนักสื่อสารมวลชนต้องทำงานโดยมีกระบวนการทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวพันกันอยู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ งานศึกษาที่เข้าข่ายตามหัวเรื่องการศึกษาปัจจัยที่เข้ามามีผลต่อการทำงานในองค์กรสื่อมวลชนของผู้ผลิตสื่อสตรีมีทั้งสิ้น 6 เรื่อง ซึ่งล้วนมีเนื้อหาการศึกษาที่เกี่ยวกับนักสื่อสารมวลชนสตรีท่ามกลางบริบทการทำงานในองค์กรสื่อมวลชนเพื่อค้นหาคำตอบถึงปัจจัยที่เข้ามามีผลต่อการทำงานโดยส่วนใหญ่ที่พบจะเป็นการศึกษานักสื่อสารมวลชนสตรีในแวดวงวารสารศาสตร์ เช่นหนังสือพิมพ์มากกว่าการศึกษาในแวดวงอื่น

ปัทมา จันทภาโส (2538) ศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของสตรีในสมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานรัฐวิสาหกิจการสื่อสารแห่งประเทศไทย เหตุผลและความต้องการในการมีส่วนร่วม ความคาดหวังและกิจกรรมที่พนักงานสตรีการสื่อสารแห่งประเทศไทย เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์หรือสวัสดิการที่คาดว่าจะได้รับ ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมคือ การได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน และแนวทางสำคัญสำหรับการส่งเสริมให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมคือ การที่หน่วยงานและสถาบันการศึกษาของรัฐช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วม ส่วนเรื่องเวลาและสถานที่ในการจัดควรจัดนอกเวลาทำงานปกติ และควรเป็นสถานที่ซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกันกับหน่วยงาน

เช่นเดียวกันกับวิณา แก้วประดับ (2542) ที่ศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งเสริมหรือเป็นข้อจำกัดในการขยายขอบเขตงานของผู้สื่อข่าวสตรี โดยสำรวจจากผู้สื่อข่าวสตรี 20 องค์กรจำนวน 385 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สื่อข่าวสตรีอาวุโส และผู้บริหารองค์กรข่าว 23 คน ในวิชาชีพอวารสารศาสตร์พบว่าผู้สื่อข่าวสตรีส่วนใหญ่ย้ายงานเพราะต้องการความก้าวหน้า นอกจากนี้ยังพบการย้ายงานข้ามสื่อโดยเหตุผลส่วนใหญ่มาจากความต้องการทำงานข่าวโทรทัศน์ ในส่วนของการเลื่อนตำแหน่งไปสู่ระดับผู้บริหารงานข่าวพบว่าการขยายเพียงเล็กน้อยและส่วนใหญ่เป็นการเลื่อนไปสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับล่าง และระดับกลางเท่านั้น ทั้งนี้จากการสุ่มตัวอย่างไม่พบว่ามีผู้สื่อข่าวสตรีมีโอกาสขยายงานไปสู่ตำแหน่งบรรณาธิการ สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขยายขอบเขตงานข่าวพบว่าปัจจัยด้านศักยภาพ และความสามารถเป็นปัจจัยส่งเสริมการขยายขอบเขตงานมากที่สุด บุคลิกภาพ และความเป็นสตรี เป็นปัจจัยรองลงมา ทั้งนี้ครอบคลุมเป็นปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดในการขยายขอบเขตงานของผู้สื่อข่าวสตรีมากที่สุด

พัชรินทร์ ธรรมรส (2549) ศึกษาชีวิตและผลงานของผู้สื่อข่าวสตรีในสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายอันดับ 1-5 ของประเทศ จำนวน 162 คน และผู้สื่อข่าวสตรีอาวุโส 7 คน พบว่ามูลเหตุในการเลือกประกอบอาชีพคือการมีโอกาสแสดงความสามารถและทำประโยชน์ต่อ

ส่วนรวม นอกจากนี้พบว่ากว่าครึ่งหนึ่งของผู้สื่อข่าวสตรีมีความคาดหวังพัฒนาการทำงานเพื่อก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น รวมถึงผู้สื่อข่าวสตรีอาวุโสส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีการกีดกันทางเพศในการเข้าสู่วิชาชีพ จากตัวอย่างงานศึกษาที่ยกมาจะเห็นได้ว่าโอกาสในการแสดงความสามารถ การได้รับการยอมรับ ความก้าวหน้าเป็นปัจจัยที่เข้ามามีผลต่อการทำงานในองค์กรสื่อมวลชนของผู้ผลิตสื่อสตรี

2.5 การศึกษาความเห็นของผู้ส่งสารสตรีต่อสื่อและการทำงานสื่อ

ความสนใจในการศึกษาความเห็นของผู้ส่งสารสตรี(Sender) ต่อสื่อ (Channel) อภิสรา บังเร้ว (2545) สนใจศึกษาความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรี และข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์ เพื่อยุติความรุนแรงต่อสตรีโดยผลการศึกษาพบว่าหนังสือพิมพ์มักนำผู้เสียหายมาเป็นจุดขาย สื่อสร้างภาพผู้หญิงว่าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดเหตุการณ์ ดังนั้นกลุ่มสตรีได้เสนอกลยุทธ์เพื่อผลักดันการเสนอข่าว โดยใช้กลยุทธ์การพูดคุยสร้างความเข้าใจ กลยุทธ์น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า กลยุทธ์การผลักดันสองทาง การสร้างมาตรฐานตรวจสอบสื่อ และกลยุทธ์การดึงพลังผู้บริโภค ทั้งนี้องค์กรสตรีส่วนใหญ่เห็นว่าความรุนแรงต่อสตรีเกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชาย ซึ่งเป็นผลให้ชายมีอำนาจเหนือหญิง ภายใต้มายาคตินี้ทำให้นักหนังสือพิมพ์มีอคติทางเพศ

นอกจากนี้กนกวรรณ ไผ่สนธิ์ (2544) สนใจศึกษาการต่อรองอำนาจของผู้หญิงจากการนำเสนอเรื่องราวผ่านสื่อวิทยุสารไทย โดยศึกษาจากเอกสารภาพจากสื่อวิทยุสารไทย และการสัมภาษณ์เชิงลึกนางแบบ บรรณานิกการวิทยุสาร นักสื่อสารมวลชนอื่นๆ ผลการศึกษาพบว่าภาพเรื่องราวของผู้หญิงในสื่อวิทยุสารผ่านกระบวนการใส่รหัส และต่อรองด้วยตัวผู้หญิงเอง รวมถึงต่อรองกับเจ้าของทุน ต่อรองกับช่างภาพ และสไตลิสต์ในกระบวนการผลิตสื่อ รวมถึงต่อรองกับสังคมด้วย นอกจากนี้การที่ผู้หญิงเป็นผู้กำหนดภาพตัวแทนเรื่องราวขึ้นเอง เหมือนเป็นการท้าทายแนวคิดสังคมนิยมแบบปิตาธิปไตย โดยมีเลนส์ของกล้องเป็นเครื่องมือส่งผ่านภาพเท่านั้น อย่างไรก็ตามผู้หญิงที่เป็นนางแบบก็ไม่ใช่ผู้มีอำนาจในการต่อรองที่แท้จริง เนื่องจากการต่อรองยังอยู่ภายใต้กรอบจำกัดของทุนนิยม และปิตาธิปไตยที่นางแบบผู้หญิงไม่มีโอกาสเลือกที่จะไม่ถ่าย หรือไม่มีนางแบบคนใดกล่าวตำหนิผู้รับสารที่บริโภคภาพดังกล่าวด้วย

และเช่นกันนั้นงานศึกษาของพรวิรัตน์ ดำรง(2546) ที่ศึกษาผู้หญิงกับการสร้างสรรค์ละครร่วมสมัยในเอเชีย (ที่แม้ว่ากล่าวไปแล้วในหัวข้อ 2.1 การศึกษาสตรีในฐานะผู้ผลิตงานสื่อมวลชน แต่ก็ถือว่าเข้าข่ายกลุ่ม 2.5 การศึกษาความเห็นของผู้ส่งสารสตรีต่อการทำงานสื่อได้ด้วยเช่นกัน) เนื่องจาก

ศึกษาความเป็นผู้หญิงของผู้กำกับละครเวที ว่ามีความสำคัญหรือไม่ อย่างไรก็ตามในการกำหนดเรื่องราวและกลวิธีการสื่อสารกับผู้ชม ที่ได้คำตอบชัดเจนจากการศึกษาว่าความเป็นผู้หญิงอาจมีผลสำคัญเพียงในมุมของการสะท้อนคุณค่าของผู้หญิง แต่ในแง่ของสาระและตัวละครที่เป็นผู้หญิง ผู้กำกับไม่ว่าเพศใดก็ต้องยึดถือความเป็นสากลในการสื่อสารทั้งสิ้น

จากผลรวมข้อค้นพบจากงานศึกษาน่าจะอธิบายได้ว่าผู้ส่งสารสตรีไม่ได้มีความเห็นเชิงบวกต่อสื่อ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อหนังสือพิมพ์) (จากงานศึกษาของอภิสร่า บังเร้ว (2545) การต่อรองในการทำงานสื่อจึงเกิดขึ้นเกือบตลอดเวลา) (จากงานศึกษาของกนกวรรณ ไหมสนธิ์ (2544) และขณะเดียวกันต่อแง่มุมของการทำงานสื่อความแตกต่างทางเพศของผู้ส่งสาร ไม่ได้ถูกให้คุณค่ามากไปกว่าความสามารถในการทำงานเลย (จากงานศึกษาของ พรรัตน์ ดำรง (2546)

2.6 การศึกษาเปรียบเทียบ

ในกลุ่มของงานศึกษาเปรียบเทียบพบลักษณะของงานเปรียบเทียบแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน ทั้งนี้ในแง่ของสื่อที่ได้รับความสนใจศึกษาเปรียบเทียบพบเพียงงานเปรียบเทียบในสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนวนิยายเท่านั้น ลักษณะการเปรียบเทียบที่แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ การเปรียบเทียบผลงานระหว่างสตรีไทยกับสตรีต่างชาติในฐานะผู้ผลิตสื่อ การเปรียบเทียบผลงานระหว่างสตรีต่างชาติด้วยกันในฐานะผู้ผลิตสื่อ และการเปรียบเทียบผลงานระหว่างผู้ผลิตสื่อไทยด้วยกัน

ในการศึกษาเปรียบเทียบผลงานระหว่างสตรีไทยกับสตรีต่างชาติในฐานะผู้ผลิตสื่อ จงจิต อนันต์คูศรี (2540) ศึกษาโนทัศน์สตรีนิยมในนวนิยายเรื่อง She Came to Stay ของซีโมน เดอ โบวัวร์, The Bell Jar ของซิลเวียพลลาธ, Why Is There Salt In the Sea?, ของบริกิตเทอะ ซไวเกอร์ และเรื่องลำเนาป่าของศิเรมอร อุดนหุรูป

ผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบมโนทัศน์สตรีนิยมในนวนิยายทั้ง 4 เรื่องพบว่า ตัวละครสตรีทั้งสี่ตระหนักถึงความขัดแย้งระหว่างบทบาทที่สังคมคาดหวัง กับตัวตนที่แท้จริงของตัวละคร และนำไปสู่วิกฤติความเป็นตัวตนของตัวละคร นอกจากนี้ตัวละครทั้งหมดมีแนวคิดเรื่องการพึ่งพาตนเองเพื่อการมีชีวิตที่เป็นอิสระ แต่ยังได้รับผลกระทบจากทัศนคติของคนในสังคมเกี่ยวกับบทบาทของสตรีที่ดี นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่านวนิยาย 3 เรื่องมีลักษณะเทียบเคียงได้กับอัตชีวประวัติของผู้ประพันธ์ ในขณะที่นวนิยายเรื่อง ลำเนาป่า เป็นการเสนอภาพสตรีตามแนวทางการดำเนินชีวิตของผู้ประพันธ์ สำหรับประสบการณ์ของสตรีในนวนิยายทั้ง 4 เรื่องมีลักษณะเป็นสากล ที่เป็นประสบการณ์ร่วมของสตรีทุกชาติทุกภาษา

ภทรี เอิบอิมฤทธิ (2552) ศึกษาเปรียบเทียบภาพลักษณ์โสเภณีในผลงานวรรณกรรมจีน-ไทย จากเรื่อง "พระจันทร์เสี้ยว" ของ เหลาเส่อ และเรื่อง "หญิงคนชั่ว" ของ ก. สุรางคนางค์ เนื่องจากผลงานทั้งสองเรื่องต่างมีตัวเอกเป็นโสเภณี อีกทั้งนักประพันธ์ทั้งสองยังรังสรรค์บทบาทแม่ไว้อย่างแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง โดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทางสังคม ชีวิตและความเป็นอยู่ ตลอดจนทัศนคติของบุคคลที่มีต่ออาชีพโสเภณีชั้นต่ำ และทั้งเหลาเส่อและ ก.สุรางคนางค์ต่างก็เป็นนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงตามประวัติศาสตร์ทางวรรณคดีจีนและวรรณคดีไทย ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงผลงานการประพันธ์ดังกล่าว พบว่าในด้านเนื้อหาของนิยายทั้งสองเรื่องมีความคล้ายกันตรงสาเหตุของการเป็นโสเภณี ที่มีใช้การเป็นโดยสมัครใจยินยอมหากแต่เป็นผลอันสืบเนื่องมาจากสภาวะการณ์ที่ถูกบังคับ

ทั้งนี้จากการรวบรวมงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนในยุคที่ 2 (พ.ศ. 2536-2552) พบความสนใจศึกษาการเปรียบเทียบผลงานสื่อระหว่างไทยกับต่างชาติดีกว่า 6 งานศึกษา และพบความสนใจศึกษาสื่อต่างชาติดีกว่า 22 งานศึกษา โดยส่วนใหญ่เป็นงานศึกษาสื่ออนินิยาย (จำนวน 14 งานศึกษา) สื่อภาพยนตร์ (จำนวน 5 งานศึกษา) และสื่อละคร (จำนวน 3 งานศึกษา) โดยมูลเหตุที่นักวิชาการสนใจศึกษาผู้ผลิต หรือผู้สร้างสรรค์งานชาวต่างชาติเนื่องมาจากงานศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในรูปวิทยานิพนธ์ โดยนักวิชาการเจ้าของผลงานวิทยานิพนธ์ส่วนหนึ่งสังกัดของในสายการศึกษาวรรณคดีเปรียบเทียบ อักษรศาสตร์ หรือภาษาต่างประเทศ และในอีกส่วนหนึ่งเลือกศึกษาสื่อต่างชาตินี้เนื่องจากความน่าสนใจของสื่อนั้นๆเป็นการเฉพาะ เช่น สุกัญญา อินต๊ะโดด (2550) เลือกศึกษาละครเรื่องแดจังกึม (จอมนางแห่งวังหลวง) ซึ่งเป็นละครโทรทัศน์ของเกาหลีใต้เนื่องจาก เป็นละครที่กวาดเรตติ้งอันดับหนึ่งตลอดช่วงเวลาที่ละครออกอากาศในเกาหลีใต้ รวมถึงเป็นละครที่โด่งดังไปทั่วโลก มีการนำเสนอขายในประเทศญี่ปุ่น อเมริกา จีน ไต้หวัน เวียดนาม มาเลเซีย แคนาดา ฮองกง และรวมถึงในประเทศไทย ที่มีการนำเสนอเสนอออกอากาศถึงสองรอบในระยะเวลาใกล้เคียงกัน ทั้งที่ละครมีความยาวกว่า 74 ตอน ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์การนำเสนอละครต่างประเทศในเมืองไทยที่ไม่เคยมีมาก่อน เป็นต้น

ส่วนการศึกษาเปรียบเทียบผลงานระหว่างผู้ผลิตสื่อไทยด้วยกันพบงานศึกษาในลักษณะดังกล่าวเพียง 1 เรื่อง ของสาวิตรี สิทธิเดช (2551) การเปรียบเทียบบทบาทสตรีไทยผ่านตัวละครเอกหญิงในนวนิยายปีศาจ (พ.ศ. 2496) ของเสนีย์ เสาวพงษ์ และผู้หญิงคนนั้นที่ถูกรอด (พ.ศ.2524) ของโบตัน งานศึกษาดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป และเปรียบเทียบปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายทั้งสองเรื่อง โดยประเด็นความแตกต่างด้านเพศของผู้ผลิตงานไม่อยู่ในขอบเขตของการศึกษา ดังนั้นผลการศึกษาก็ปรากฏ

เพียงว่าตัวละครหญิงของนวนิยายทั้งสองเรื่องมีความแตกต่างจากผู้หญิงในสมัยก่อนคือมีความมั่นใจในตนเอง และมีความเป็นอิสระมากขึ้นโดยพิจารณาจากบทบาททางครอบครัว การศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม

อย่างไรก็ดีในการรวบรวมงานศึกษาศาสตรีในฐานะผู้ผลิตสารจากจำนวนรวม 58 เรื่องพบว่ามีงานศึกษาของนักวิจัยไทยจำนวนหนึ่งสนใจศึกษาผลงานการผลิตสื่อโดยผู้ผลิตสตรีชาวต่างชาติจำนวน 10 เรื่อง เช่น จงจิต อนันต์คูศรี(2540) สมพร บุญญะบัญชา(2543) นิภาภัทร อภิภัทรพาณิชย์ (2544) นฤพนธ์ สอนศรี(2544) วันทนา กิติพรพิศาล(2547) จุติมา กมลเนตร(2548) อารียา หุตินทะ(2551) เบญจมารัตน์ ชัยรมณ์ (2551) กฤติยา สิทธิชาญ(2552) และภัทรี เอิบอิมฤทธิ (2552) โดยวิธีการศึกษามีทั้งในลักษณะการเปรียบเทียบเนื้อหา หรือแนวคิดกับผู้ผลิตสตรีชาวไทย และลักษณะการศึกษางานของผู้ผลิตสตรีชาวต่างชาติโดยตรง ทั้งนี้เนื้อหาที่ได้รับความสนใจศึกษาได้แก่นิทรรศน์สตรีนิยม สถานภาพสตรี สายสัมพันธ์แม่-ลูกสาว ความขัดแย้งในสายสัมพันธ์แม่-ลูกสาว การต่อสู้ของสตรี แนวคิดกุลสตรี และภาพโสเภณี เป็นที่น่าสังเกตว่างานศึกษาทุกเรื่องเลือกศึกษาในสิ่งพิมพ์ประเภทนวนิยายทั้งสิ้น

กล่าวโดยสรุปการรวบรวมงานศึกษาศาสตรีในฐานะผู้ผลิตสารจากจำนวนรวม 58 เรื่องพบว่าผู้ส่งสารสตรีที่อยู่ในความสนใจศึกษามากที่สุดคือนักเขียนสตรี และรองลงมาคือนักข่าวสตรี

ตาราง 10 รายชื่องานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผู้ส่งสารสตรี (61 เรื่อง)

ชื่อผู้ศึกษา/ สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
ทิษฎยา ไพธื้ออยู่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	วิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีในนวนิยายของดวงใจ	2536
นันทญา พันธุ์เจริญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ความคาดหวัง และความพึงพอใจในการทำงานของนักข่าวสตรีในองค์กรหนังสือพิมพ์รายวัน	2537
ศรีวิณ ธรรมรังรอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	บุคลิกภาพสตรีในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของกฤษณา อโศกสิน	2537
พนมกร สุนทรนนท์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ	สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และความต้องการฝึกอบรมของผู้ปฏิบัติงานสตรีในสายการผลิตเครื่องรับโทรทัศน์	2537
ปัทมา จันทภาโส มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสตรีในสมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานรัฐวิสาหกิจ การสื่อสารแห่งประเทศไทย	2538
ปถรส บุญศรีโรจน์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	วิเคราะห์นักเขียนสตรีกับงานเขียนเรื่องทางเพศ	2539
อรุณธิดี อินทรลาวัลย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	วิเคราะห์แนวความคิดเรื่องบทบาทสตรีในนวนิยายของโบตัน	2539
วิภา เร่งเจริญ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิด เกี่ยวกับบทบาทสตรีที่ปรากฏในนวนิยายโบตัน	2539
จงจิต อนันต์คูศรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มโนทัศน์สตรีนิยมในนวนิยายเรื่อง She Came to Stay ของซีโมน เดอ โบวัวร์, The Bell Jar ของซิลเวียพลลาธ, Why Is There Salt In the Sea ? , ของบริกิตเทอะ ซไวเกอร์ และเรื่องลำเนาป่าของศิริเมอร อุดนหุอุป	2540
มันทนา ไบชา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	วิเคราะห์แนวทางทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรีช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534	2540

ตาราง 10 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
จรัสศรี นิลรัตน์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การปฏิบัติหน้าที่ของนักข่าวกีฬาหญิงและการยอมรับของเพื่อนร่วมงานชาย แหล่งข่าวและผู้บริหารข่าว	2540
สุวัฒนา สุวรรณรังษี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ภาษาในวรรณกรรมของสุวรรณี: ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับจินตภาพ	2540
เพ็ญแข งามดวงใจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	ผู้หญิงในนวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์: การศึกษาเชิงวิเคราะห์	2541
รัชนี กล่อมเกลี้ยง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	พฤติกรรมทางเพศของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน	2541
วีรวัดณ์ อินทรพร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	การศึกษาแนวคิดสิทธิสตรีในนวนิยายของโบทัน	2541
มรกต พิศิกรกุล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของนักสร้างสรรค์โฆษณาผู้หญิง	2541
วีณา แก้วประดับ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การขยายขอบเขตงานของผู้สื่อข่าวสตรีในวิชาชีพวารสารศาสตร์	2542
มยุรา พรหมอ้วน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	แนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของนันทนา วีระชน ช่วงปี 2517-2528	2542
ประดับ ภูมิลดา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	บุคลิกภาพตัวละครเอกสตรีในนวนิยายของทมยันตี ช่วง พ.ศ. 2509 ถึง พ.ศ. 2529	2542
สุดาจันทร์ ไชยโฆหาร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ลักษณะการสื่อความทางเพศจากวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของนักร้องสตรีในช่วง พ.ศ. 2541	2542
ศิริพร ลิ้มตระการ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	แนวทางการสอนอ่าน-เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้วยวิธีทางไกลเพื่อพัฒนาสตรี	2542

ตาราง 10 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
สมพร บุญญะบัญชา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	สถานภาพสตรีในสังคมอังกฤษสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19 ในนวนิยายของชาร์ลอต บรองเต	2543
จตุพร จันทนะสุด มหาวิทยาลัยรามคำแหง	การวิเคราะห์นวนิยายเรื่องร่มฉัตรของทมยันตี	2543
เพชรศิริ โยคะสิงห์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	แนวคิดสตรีนิยมในเรื่องสั้นของนักเขียนหญิงร่วม สมัย (พ.ศ. 2533-2540)	2543
นิภาภัทร อภิภัทรพาณิชย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ตะวันออกในตะวันตก: ภาพลักษณ์ความเป็นจีน ในนวนิยายของนักเขียนสตรีอเมริกันเชื้อสายจีน	2544
ทรงพร ศรีช่วย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	บทบาททางวารสารศาสตร์ในเรื่องสตรีของคุณ นิลวรรณ ปิ่นทอง	2544
เสาวลักษณ์ พลรัฐนาสิทธิ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในนวนิยายของน้ำอบ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์	2544
นฤพนธ์ สอนศรี มหาวิทยาลัยมหิดล	การแปลเพลงสมัยนิยมของนักร้องหญิงอเมริกัน : กลวิธีและการแก้ปัญหา	2544
ทิพวัลย์ ศรีพรหมษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ลักษณะและบทบาทของสตรีในนวนิยายของ สุวรรณี สุคนธา	2544
อภิสร่า ปังเร็ว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรี และข่าวความ รุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์	2545
พลสันต์ จาเลิศ มหาวิทยาลัยบูรพา	ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของนิสิตหญิง มหาวิทยาลัยบูรพาต่อบทความแฝงโฆษณาต่อบริษัท เจ้าของสินค้าและต่อเจ้าของนิตยสารสตรี	2545

ตาราง 10 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/ สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
พระบุญล้อม ดารายิมฤทธิ์ พระสมเกียรติ อินทร์งาม กมลวรรณ เกษทอง เบญจมาศ เกียรติยศไกรลาส สุภาพร พริกเทศ มหาวิทยาลัยนเรศวร	การศึกษาศถานภาพของสตรีไทยที่ปรากฏในเพลง ลูกทุ่งที่ขับร้องโดย พุ่มพวง ดวงจันทร์	2545
พัชรา รุ่งสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	วาทกรรมของนักวิจัยชาย และหญิงเรื่องเพศกับวัยรุ่น และการผลิตซ้ำของหนังสือพิมพ์	2545
ภัทรพร ประทุมผาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	อัตมโนทัศน์และกระบวนการสื่อสารของสตรี ผู้ถูกกระทำรุนแรงที่เข้ารับความช่วยเหลือ ณ บ้านพัก ฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	2546
พรวิรัตน์ ดำรง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ผู้หญิงกับการสร้างสรรค์ละครร่วมสมัยในเอเชีย	2546
ดวงทิพย์ คุ้มมณี มหาวิทยาลัยรามคำแหง	สถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในนวนิยาย : กรณีศึกษา นวนิยายของกิ่งฉัตร ปีพ.ศ.2535-2544	2546
จุไรรัตน์ รัตติชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	สถานภาพและบทบาทของแม่ในนวนิยายของ สุวรรณี สุคนธา	2546
จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	สตรีราชสำนักไทใหญ่ในการเล่าเรื่องของนักเขียน สตรีร่วมสมัย: การศึกษาบทบาทของผู้หญิงในพื้นที่ สาธารณะ และพื้นที่ส่วนตัว	2547
วันทนา กิติพรพิศาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การรื้อฟื้นอดีตในการเล่าอัตชีวประวัติโดยนักเขียน สตรีเงินพดด้วง	2547
สุภาณี ยাত্রา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	การแสดงสัญลักษณ์ทางเพศสภาพของกลุ่มหญิงรัก หญิงผ่านเว็บไซต์ในสังคมไทย	2548

ตาราง 10 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
ฐิติมา กมลเนตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	สายสัมพันธ์ที่ตัดไม่ขาด: การศึกษาเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์แม่-ลูกสาวในนวนิยาย ของนักเขียน สตรีอเมริกันเชื้อสายเอเชียและแอฟโฟร-คาริเบียน	2548
ภูมินทร์ ภูมรัตน์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	วิเคราะห์เพลงปลุกใจของท่านผู้หญิงพวงร้อย (สนิทวงศ์) อภัยวงศ์	2549
อัจฉริยา บุญเรือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ค่านิยม และความคาดหวังทางสังคมของท้องถิ่น ภาคเหนือของไทยที่มีต่อผู้หญิงซึ่งสะท้อนในนวนิยาย ของอ. ไชยวรศิลป์	2549
กชมน ทองสร้อย มหาวิทยาลัยมหิดล	กลวิธีการแปลภาษาเพศหญิง : กรณีศึกษานวนิยาย แปลเรื่อง คำสารภาพของสาวน้อยนักช้อปฯ และสาว นักช้อปฯ ตะลุยนิวยอร์ก ของ พลอย จริยะเวช	2549
พัชรินทร์ ธรรมรส มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	ชีวิตและผลงานผู้สื่อข่าวสตรี	2549
สมปราชญ์ วุฒิจันทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	วิเคราะห์นวนิยายของนักเขียนสตรีไทยที่มีตัวละคร เอกเป็นโสเภณี	2549
ทรงภพ ขุนมธุรส มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	สถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในนวนิยาย ของปิยะพร ศักดิ์เกษม	2549
นวิรัตน์ เจริญทอง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ภาพลักษณ์ผู้หญิงในเรื่องสั้นของศรีดาวเรือง	2549
อภิสร่า แสงหัตถวัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การสร้างเรื่องเล่าในนวนิยายเชิงอัตชีวประวัติของ นักเขียนสตรีพลัดถิ่น:การศึกษา เปรียบเทียบ เดอะ เมมัวร์ส ออฟ อะ เซอร์ไวเวอร์ กับ เดอะ เฮาส์ ออฟ เดอะ สปิริตส์	2550
อารีญา หุตินทะ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	แนวคิดเรื่องกุลสตรีในนวนิยายของนักเขียนสตรีเขมร	2551

ตาราง 10 (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา/สังกัด	เรื่อง	ปีที่ศึกษา
สาวิตรี สิทธิเดช มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การเปรียบเทียบบทบาทสตรีไทยผ่านตัวละครเอกหญิงในนวนิยายปีศาจของเสนีย์ เสาวพงษ์ และผู้หญิงคนนั้นชื่อบุญรอด ของโบตัน	2551
สุวรรณ ดันเจริญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	การสร้างตัวละครกับการนำเสนอโมโนทัศน์ เกี่ยวกับผู้หญิงในนวนิยาย ของปิยะพร	2551
เบญจรัตน์ ชัยรมณ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ความขัดแย้งในสายสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกสาวในนวนิยายของเอมีตันเรื่อง the kitchen god's wife	2551
ปิ่นหล้า ศิลานุต มหาวิทยาลัยศิลปากร	สถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม	2551
ปุดมยन्छ ยอแสงรัตน์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	การมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะของผู้หญิงโดยการส่งข้อความสั้นผ่านรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์	2551
พรสวรรค์ สุวรรณธาดา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	นักเขียนนวนิยายสตรีกับการนำเสนอโมโนทัศน์สตรีนิยมในนวนิยายไทยร่วมสมัย	2552
กฤติยา สิทธิชาญ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	การปลดปล่อยในฐานะปัจเจกชน : การต่อสู้ของสตรีบนพื้นที่ปีศาจปไตในนวนิยาย The Awakening ของ Kate Chopin	2552
วศินี สุทธิวิภากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	วาทกรรมของ มิเชล ฟูโกต์ ต่อสถานภาพและบทบาทสตรีไทยตามที่น่าเสนอในนวนิยายของ คุณหญิงวิมลศิริไพบูลย์	2552
สุนทร คำยอด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การสร้างภาพลักษณ์ผู้หญิงเหนือในนวนิยายของ อ. ไชยวรศิลป์	2552
ภัทรี เอิบอิมฤทธิ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	ศึกษาเปรียบเทียบภาพลักษณ์โสเภณีในผลงานวรรณกรรมจีน-ไทยจากเรื่อง "พระจันทร์เสี้ยว" ของ เหลลาเส่อ และเรื่อง "หญิงคนชั่ว" ของ ก. สุรางคนางค์	2552
ปัทมวัลย์ ยะคะเสม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	การบริหารงานฝ่ายโฆษณาในสภาวระกฤตติของนิตยสารสตรี	2552

